

*Зоран Петровић**

*Факултет за међународну политику и безбедност,
Универзитет УНИОН – Никола Тесла*

САВРЕМЕНЕ ИРЕГУЛАРНЕ МИГРАЦИЈЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ: ЕТИЧКИ НОРМАТИВНИ АСПЕКТИ

Сажетак

Рад се бави глобалним и регионалним трендовима савремених ирегуларних миграција које су одраз сложених економских, политичких, социјалних и безбедносних фактора, који се као такви, рефлектују и на Републику Србију. Анализирајући етичке нормативе миграција, аутор полази од теоријског оквира Кантовог принципа општег хоспиталитета које налаже отвореност према странцима, са нагласком да у пракси овај принцип има ограничења због реалних безбедносних и економских разлога. Кроз етичке аспекте ирегуларних миграција, аутор издваја две категорије обавезног пријема – спајање породица и тражиоце азила. Самим тим истиче се значај држава које имају моралну обавезу да омогуће спајање породица, као и да обезбеде правичан процес разматрања захтева за азил. Када је реч о дискреционом пријему, аутор идентификује дозвољене критеријуме искључења (претња националној безбедности, криминална прошлост) и критеријуме селекције (породичне везе, економски потенцијал, културна повезаност). Етика миграција захтева комплексно балансирање између суверених права држава, моралних принципа и практичних ограничења, што се одражава и у стварној политици демократских држава. У Републици Србији је успостављен национални законодавни оквир и примењују се најбоље праксе чиме се наставља тренд унапређивања политике

* Имејл адреса: zoranpetrovic197950@gmail.com.

управљања миграцијама. У раду су приказани актуелни статистички показатељи који дају јаснији увид у актуелно стање на Западнoбалканској мигрантској рути. Кроз анализу ових аспеката, рад пружа увид у етичке нормативне аспекте савремених ирегуларних миграција у Републици Србији и поставља основу за даља истраживања и разумевање овог феномена.

Кључне речи: ирегуларне миграције, Република Србија, етички и нормативни аспекти, миграторни токови

УВОД

Ирегуларне миграције су глобални феномен који утиче на све земље, било да се ради о земљи порекла, транзита или крајње дестинације и представљају резултат сложених економских, политичких, социјалних и економских фактора. У литератури која се бави овим феноменом, ирегуларне миграције су познате и као тајне, недокументоване или нерегуларне миграције (Portes 1978, 469-484; Hanson 2007, 12). Већина аутора полази од претпоставке да је нелегална миграција сама по себи „проблем”, без дубљег испитивања историјских и структурних фактора који су релевантни за овај феномен (Jandl 2004, 141-156). Миграције могу представљати и изазов са аспекта прилике за напредовање и развој кроз Агенду Уједињених нација (УН) 2030 за одрживи развој, иако је пандемија COVID-19 отежала ситуацију, привремено заустављајући миграцију и присиљавајући земље да преиспитају своје политике миграције и граница у светлу нових услова после пандемије. За Комисију Европске уније (ЕУ) ирегуларне миграције представљају свако кретање лица у ново место боравка или транзита које се одвија ван регулаторних норми земаља пошљаоца, транзита и пријема (European Commission, n. d.). Слично томе, Андреас (Andreas 2000) појам ирегуларних миграција дефинише као миграције које се одвијају изван правно-институционалних оквира које су успоставиле државе. „Сама употреба појма 'ирегуларни мигрант' препоручена је 2006. године од стране Парламентарне скупштине Савета Европе ради заштите основних права миграната и избегавања стигматизације и криминализације миграната који се крећу ван установљених правила и процедура” (European Parliament Resolution on the Situation

of Fundamental Rights in the European Union 2004-2008, Paragraph 159, 14 January 2009). Канцеларија Високог комесара УН за људска права и Група за глобалне миграције су 2010. године на Глобалном форуму посвећеном миграцијама и развоју, издале „заједничко саопштење у коме се изражава забринутост за стање у погледу поштовања људских права миграната који се налазе у незаконитој ситуацији и којим се позива на окончање криминализације ових миграната” (United Nations 2012). Неколико година касније у склопу Дијалога о међународним миграцијама и развоју на високом нивоу, који је одржан 2013. године, упућен је апел чланицама УН да заштите људска права миграната који се налазе у незаконитој ситуацији (United Nations 2014). Убрзо, тема ирегуларних миграција долази у фокус светске јавности 2015. године када је ескалирала избегличка и мигрантска криза због сукоба у Авганистану, Сирији, Ираку и деловања Исламске државе (ИД). Као одговор на избегличку кризу УН су покренуле иницијативу за постизање глобалног споразума о планирању будућих обавеза и активности, као и подели одговорности у вези са масовним кретањем људи изазваним сукобима, страхом од прогона, сиромаштвом и неизвесношћу у њиховим матичним земљама.

Комплексност истраживаног проблема намеће обазрив избор метода и техника истраживања који ће обезбедити све атрибуте научног мишљења. Методе компаративне анализе, нормативне етике и студија случаја неке су од метода коришћених приликом истраживања проблема којим се рад бави. Анализа је реализована кроз увид и на основу података Уједињених нација (УН), Међународне организације за миграције (ИОМ) и других релевантних институција. Примена етичких теорија и принципа, попут Кантовог принципа општег хоспиталитета, омогућава детаљну дискусију о моралним обавезама држава у контексту ирегуларних миграција. У раду је приказан теоријски оквир Кантовог принципа општег хоспиталитета које налаже отвореност према странцима. Истраживање је спроведено претежно коришћењем квалитативног истраживачког приступа. Анализа релевантне и јавно доступне научне и стручне литературе допринела је анализи и извођењу закључака о савременим ирегуларним миграцијама. Основне методе научног сазнања примењене у овом истраживању обухватају аналитичко-синтетичку методу, која се користи за проучавање нормативних и етичких аспеката савремених ирегуларних миграција у Р.

Србији. Метод генерализације првенствено је коришћен за проучавање актуелне политике ЕУ на контроли миграторних токова и за извођење закључака. Статистичке и упоредне методе коришћене су за анализу миграторних токова на Балканској рути. За приказивање резултата и поређења миграторних кретања коришћене су графичке и табеларне методе.

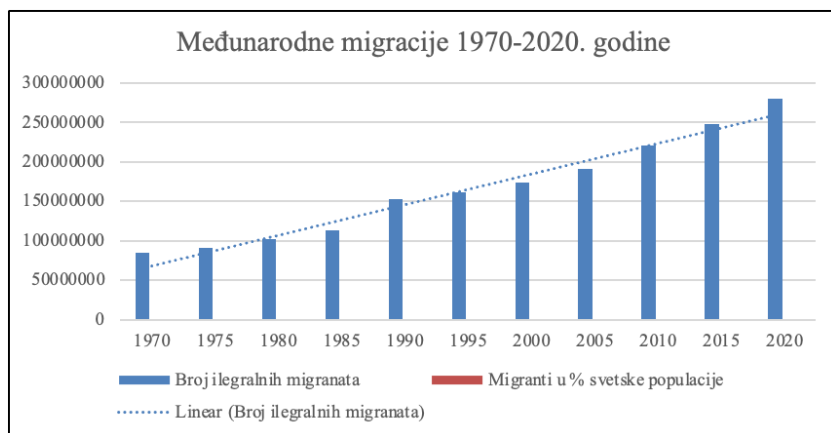
ИРЕГУЛАРНЕ МИГРАЦИЈЕ

Процеси миграције нису хомогени и различите врсте миграција морају бити узете у обзир приликом проучавања овог феномена. Током другог дела 20. века идентификоване су три главне врсте међународне миграције: радне и привремене миграције које укључују и ирегуларне миграције, принудне миграције (кретање избеглица) и међународне миграције због пензионисања. Регуларне миграције подразумевају свако кретање особа у складу са законима и прописима који регулишу излазак, улазак, повратак и боравак у државама, као и у складу са међународноправним обавезама држава, на начин којим се поштује људско достојанство и добробит миграната, поштују се, штите и остварују њихова права, те се признају и ублажавају ризици који су повезани са кретањем људи. Са друге стране, ирегуларне миграције се односе на кретање особа које се одвија изван закона, прописа или међународних споразума који регулишу улазак или излазак из државе порекла, транзит или одредиште (Triandafyllidou, Bartolini and Guidi 2019).

Ирегуларне миграције представљају вишеструке изазове за земље порекла, транзита и одредиште, као и за саме мигранте. Ирегуларни мигранти су подложни дискриминацији, експлоатацији и злостављању. Такође, таква лица су у опасности да буду експлоатисана од стране криминалних организација умешаних у трговини људима, кријумчарењу миграната, наркотика и оружја као и да буду злоупотребљени од стране разних радикалних, екстремистичких и терористичких организација. Сем тога, избеглице и тражиоци азила су, упркос заштити коју даје међународно право, суочени са бројним потешкоћама, компликованим и спорим бирократским процедурама приликом добијања статуса избеглица. Према проценама ИОМ за 2020. годину, у свету је било око 281 милиона миграната, што чини 3,6% глобалне популације (ИОМ 2022). Посматрајући међународне миграције за период 1970 – 2020. године може се

закључити да се ради о линеарном тренду раста популације која је присиљена да због ратова, сиромаштва, климатских промена мора да напусти своје домицилне земље те да се број миграната у последњих 50 година повећао за више од три пута. Линеарни тренд раста међународних миграција за наведени период је приказан на Графикону број 1.

Графикон број 1. Међународне миграције, 1970 – 2020. године



Извор: (ИОМ 2022)

Према извештају УН, Европа је тренутно најпривлачније одређиште за међународне мигранте, са 87 милиона миграната (30,9% међународне мигрантске популације), одмах затим следе Азија са 86 милиона (30,5%), Северна Америка са 59 милиона (20,9%) и Африка са 25 милиона миграната (9%) (United Nations 2021). Европска агенција за заштиту границе и обале – FRONTEX (Frontex 2023) идентификује следеће мигрантске руте које воде ка европском континенту:

- *Источне копнене границе.* На овој рути доминирају мигранти из Украјине и Белорусије. Међутим, током 2023. године дошло до смањења ирегуларних прелазака границе за 12%, што углавном одражава стабилнију ситуацију на границама с Белорусијом.

- *Западнобалканска рута.* У току 2023. године ова рута је забележила пад прилива миграната за око 31%. Део миграционог притиска са граница Р. Србије прелио се на границе ЕУ са Босном и Херцеговином, где је у првих једанаест месеци 2023. године забележен пораст ирегуларних прелазака границе за око 80% у поређењу са истим периодом 2022. године. Пријављене мигранте углавном

су чинили Сиријци, Турци и Авганистанци. Значајно смањење је пријављено за држављане који су изгубили свој безвизни статус у једној или више земаља региона, пре свега у Р. Србији. Најизраженији падови су забележени за држављане Туниса, Индије и Пакистана. Насупрот томе, у 2023. години, држављани Турске, који и даље уживају безвизно путовање у региону, пријављени су у броју сличном као у 2022. години.

- *Источни Медитеран*. На источном Медитерану, пријављено је око 60.000 ирегуларних прелазака границе у 2023. години. На рути доминирају Сиријци, Авганистанци и Палестинци који су напустили Палестину пре 7. октобра 2023. године.

- *Централни Медитеран*. У централном Средоземљу је током 2023. години забележено скоро 158.000 ирегуларних прелазака границе, што је око 50% више него у 2022. години. Три најчешће пријављиване националности у 2023. години су мигранти из Гвинеје, Туниса и Обале Слоноваче.

- *Западни Медитеран*. На рути је у 2023. години забележен појачани прилив миграната за 12% у односу на 2022. годину, при чему су највеће откривене групе миграната из Марока и Алжира.

- *Западна Африка*. На рути је у 2023. години забележено преко 40.000 ирегуларних прелазака границе. Пораст од 161% у поређењу са 2022. годином углавном је био резултат директних долазака из Сенегала, Марока и Малија.

- *Каналска рута*. У Ламаншу је откривено преко 62.000 ирегуларних прелазака границе, што представља пад од 12% у поређењу са 2022. годином и одражава побољшане активности надзора и усвајање мера ране детекције. Доминантне групе миграната на овој рути чине Авганистанци, Ирачани и Сиријци. Према годишњем извештају Frontex за 2023. годину, анализирана година је донела пораст притиска ирегуларне миграције због све веће геополитичке турбуленције у суседству Европе. Током 2023. године, на спољним границама ЕУ детектовано је преко 442.000 ирегуларних прелазака границе. Детекције приликом уласка су порасле за 17% у односу на бројеве из 2022. године, чиме је 2023. постала трећа узастопна година значајног пораста броја нерегуларних улазака. Нестабилност у Западној Африци је била праћена троструким порастом долазака из те регије који су били детектовани. Пораст нерегуларних прелазака границе у 2023. години углавном је био подстакнут доласцима путем морских граница. То укључује повећање долазака путем

Средоземног мора (за више од 50.000 у односу на 2022. годину), али и највишу годишњу цифру икада забележену на западноафричкој рути која води према Канарским острвима (око 25.000 више). Забележен је благи пораст броја рањивих особа на спољним границама. Удео жена и деце у миграторном току је порастао, при чему свака десета детекција отпада на жене и децу. Пораст је резултат већег броја жена и деце који су стигли путем источног медитеранског пута у поређењу са 2022. годином, као и више него дупло већег броја детекција жена на западнобалканској рути. Број малолетних лица без пратње родитеља порастао је за 28% са око 16.000 у 2022. години на преко 20.000 у 2023. години (Frontex 2023). Појачане контроле на границама Шенгенског подручја поново су уведене прошле године. У првих једанаест месеци 2023. године, државе чланице Шенген зоне извистиле су о преко 410.000 случајева особа које су боравиле ирегуларно на њиховој територији и кретале се даље ка другим државама из зоне. Ниво ирегуларних миграција у Шенгену је био за 32% већи него у првих једанаест месеци 2022. године. У посматраном периоду је примећено побољшање у ефикасности повратка миграната у земље порекла. Примера ради, у 2022. години, донето је око 515.000 одлука о повратку, али је стварно враћено само 86.000 особа. Слично томе, у првих једанаест месеци 2023. године донето је око 420.000 одлука о повратку, али је стварно враћено нешто више од 90.000 особа. Ови подаци указују на потребу за унапређењем сарадње са земљама трећег света, ефикаснијим поступцима повратка и међусобним признавањем одлука о повратку како би се смањила разлика између донетих одлука и стварних повратака. За државе пријема је посебно важан процес идентификације миграната када се нађу у транзитним и прихватним центрима. Велики број лица не поседује лична идентификациона документа и путна документа, један број њих намерно крије своје порекло због повлашеног статуса док поједини прикривају свој идентитет због учешћа у борбеним дејствима или припадности криминалним и терористичким организацијама. Безбедносне службе се суочавају са недокументованим мигрантима или мигрантима у нерегуларној ситуацији због чега је често немогуће дати прецизан податак о мигрантској популацији на одређеном подручју или терену. Примера ради, Међународна организација за миграције (ИОМ) цени да је 2010. године било 10-15% недокументованих миграната од укупно 214 милиона миграната у свету (ИОМ 2010). За разлику од ИОМ,

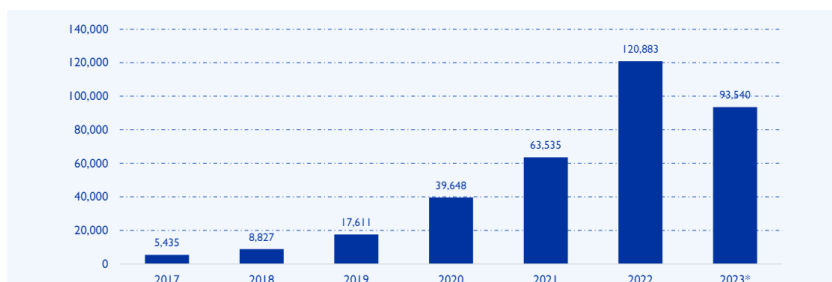
Програм Уједињених нација за развој (УНДП) проценио је да је око једне трећине свих миграционих токова у земљама мање развијених региона било недокументовано (Passel and Cohn 2008, 2). Што се тиче трендова миграторних кретања у 2024. години, Frontex очекује да ће Европско интегрисано управљање границама (European integrated border management – EIBM) и даље бити суочено са ирегуларним миграцијама на спољним границама, уз накнадна секундарна кретања, уз постојање ризика од уласка високоризичних особа (укључујући и кријумчарење) и присуство читавог спектра прекограничног криминала. Истовремено, ЕУ ће уложити додатне напоре да се умањи мигрантски притисак, како на нивоу ЕУ тако и на националном нивоу. ЕУ од 2020. године ради на Новом пакту о миграцијама и азилу (The EU Pact on Migration and Asylum) који се односи на пакет политичких предлога и препорука у областима миграција, азила, интеграције и управљања границама. Процењује се да ће ЕУ извршити кључне реформе у мигрантској политици пре европских избора у јуну 2024. године (De Bruycker 2022; Rescue Org. 2023). Од безбедносних изазова и претњи који могу имати подстицајни карактер на ирегуларне миграције издвајају се рат на простору Украјине, политичке нестабилности и ширења цицихадистичких група у Сахелу, даље ширење конфликтних региона око Европе са избијањем сукоба у Гази. Наведене претње увећавају ризик од терориста који користе миграторне токове за кретање ка ЕУ. Осим структурних фактора који подстичу неправилна кретања, ЕУ идентификује и намерна настојања да се инструментализује миграција од стране појединих држава које су непријатељски настројени према Унији тзв. „хибридне претње”. ЕУ под овим подразумева одлуку Владе Финске са краја 2023. године о затварању свих осам граничних прелаза са Русијом из безбедносних разлога, дуж границе од 1.400 километара, због каналисања ирегуларних миграција са руске и белоруске територије ка зони ЕУ, а са циљем тестирања одређених делове западних граница ЕУ (Gomez 2024, 12). У 2024. години очекује се да ће највећи миграцијски притисак поновно бити на морским границама, између осталог због настојања да се осигурају копнене границе постављањем заштитних ограда (Грчка). Ово јачање сигурности на копненим границама може повећати број покушаја тајног уласка преко граничних прелаза на будуће шенгенске спољне границе Бугарске и Румуније.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА И ИРЕГУЛАРНЕ МИГРАЦИЈЕ

Национални правни оквир

Република Србија је поред Турске, Грчке и Северне Македоније једна од кључних транзитних земаља на Западнобалканској мигрантској рути. Са почетком сукоба у Сирији, Ираку и Авганистану током 2015. године, Министарство унутрашњих послова (МУП) Р. Србије је евидентирало улазак 577.995 миграната. Према Закону о азилу из 2007/8, они су класификовани као особе које намеравају да траже азилну заштиту у Р. Србији што им је омогућило легални боравак у земљи током 72 сата пре подношења званичне апликације за азил. У поређењу са 2014. годином, број тражилаца азила се повећао 35 пута што документује ефекте мигрантске кризе са којим се Р. Србија суочавала у наведеном периоду (KIRS 2015). Највећа промена на Западнобалканској мигрантској рути се догодила у марту 2016. године, када је ова транзитна рута званично затворена споразумом између Турске и ЕУ (Umek, Minca and Šantić 2019, 37-53) што је смањило прилив ирегуларних миграната, али није спречило даље токове. Затварање руте је довео до феномена такозваних „заглављених” миграната у Србији, који су били задржани или им је путовање одложено боравком у Р. Србији (Bobić 2020, 220-234). Број миграната који одлучују да остану у импровизованим камповима константно се повећавао. У првих пет месеци 2017. године, њихов број је порастао на 2.500. Највећи импровизовани камп, „Авганистански парк”, смештен у Београду, представљао је централно место окупљања миграната ради прикупљања информација о границама и целокупној рути. Други импровизовани кампови су били формирано близу Суботице и Шида. Сви ови кампови су били демонтирани у мају 2017. године и већина њихових становника је пребачена у званичне центре. Разлог за избегавање регистрације и смештаја у званичним центрима у Србији произлази из жеље миграната да се брзо крећу кроз земљу и из страха од дуготрајног задржавања у центрима и повратка у своју земљу порекла (Umek, Minca and Šantić 2019, 37-53). Кретање прилива миграната у Р. Србији за период од 2017-2023. године приказано је на Слици број 1.

Слика број 1. Кретање прилива миграната у Р. Србији у периоду 2017 – 2023. године.



Извор: (ИОМ 2024)

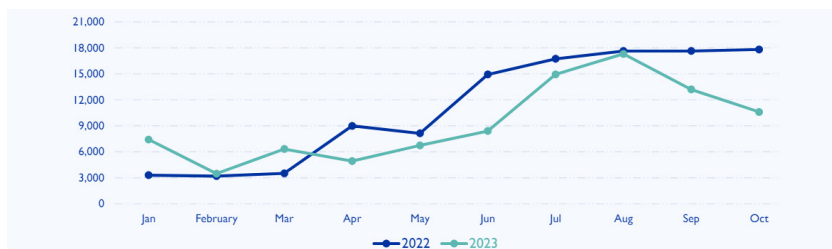
Као последица оваквих миграционих трендова, Р. Србија је усвојила „формалну, правну концептуализацију и организовала своје институције за управљање миграцијским токовима у склопу политике проширења ЕУ” (Stojić Mitrović 2012, 237-248). Либерализација виза и отварање преговарачких поглавља захтевали су формулисање одређених правних аката за управљање азилом и транзитном миграцијом. Реакција државних власти на решавање мигрантске кризе била је проглашавање Р. Србије „прихватљивом за избеглице” што се одразило кроз низ ново усвојених докумената и ажурирање постојећих (најважнији је нови Закон о азилу и привременој заштити из 2018. године), као и кроз разне прописе и мере, политички дискурс и јавно мњење. Такође, донето је више секторских стратегија које се директно односе на групе миграната и систем управљања миграцијама попут Стратегије за борбу против ирегуларних миграција у Р. Србији за период 2009-2014. године (Službeni glasnik RS br. 25/2009), Стратегију реинтеграције повратника по основу Споразума о реадмисији (Službeni glasnik RS br. 15/2009), Стратегију интегрисаног управљања границом у Р. Србији (Službeni glasnik RS br. 11/2006) и Стратегија за борбу против трговине људима у Р. Србији (Službeni glasnik RS br. 111/2006), Закон о управљању границама (Službeni glasnik RS br. 107/2012). „Уважавајући сложеност и вишедимензионалност проблема ирегуларних миграција формирана је интересорна радна група за израду Предлога националне стратегије супротстављања ирегуларним миграцијама у Р. Србији за период 2018-2020. године, са припадајућим Акционим планом која окупља представнике различитих државних институција важних за сузбијање ирегуларних миграција: Министарства

унутрашњих послова, Комесаријата за избеглице и миграције, Републичког јавног тужилаштва, Министарства одбране, Министарства правде, Безбедносно-информативне агенције, Министарства спољних послова, Републичког секретаријата за јавне политике, Министарства финансија – Управе царина, Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Министарства здравља и Министарства трговине, туризма и телекомуникација. Међународна организација за миграције (ИОМ) је пружила техничку подршку у изради Стратегије која је донета 2018. године” (Službeni glasnik RS br. 105/2018).

Статистички показатељи актуелних ирегуларних миграција у Р. Србији

Према подацима Комесаријата за избеглице и миграције (KIRS 2022), који представља свеукупан преглед статистика о миграцијама и миграционим политикама у земљи као и о актерима који се баве управљањем миграцијама, „у 2022. години било је 4.179 издатих потврда о регистрацији странаца који су изразили намеру да поднесу захтев за азил у Р. Србији. Од тог броја било је 3.727 мушкараца (3.150 пунолетних и 577 малолетних) и 452 жена (350 пунолетних и 102 малолетних). Највећи број тражиоца азила долази из Авганистана (35%), Бурундија (22%) и Сирије (14%). У 59,7% случајева, намера за азил изражена је у подручним полицијским управама, док је 21,2% намера изражено на граничним прелазима”. Кретање прилива миграната током 2023. године је приказано на Слици број 2.

Слика број 2. Кретање прилива миграната у Р. Србији током 2023. године.



Извор: (ИОМ 2024)

Влада Републике Србије је први пут покренула институт привремене заштите и донела одлуку о пружању привремене заштите у Р. Србији лицима која долази из Украјине. Ова одлука је објављена у *Службеном гласнику РС*, бр. 36/2022 од 18. марта 2022. године (Službeni glasnik RS, br. 36/2022). Са оваквом одлуком, одговор Владе Р. Србије на националном нивоу усклађен је са европским решењем за прихватање држављана Украјине. „Према подацима МУП кроз Р. Србију је од 24.02.2022. до 31.12.2022. године прошло 137.853 Украјинских избеглица. Већина њих је била у транзиту, док је у том периоду издато 24.443 пријава боравишта избеглицама из Украјине. Највећи број избеглица из Украјине је нашао смештај у приватној режији, док се мали број избеглица обратио Комесаријату за избеглице и миграције за смештај. Кроз установљену мрежу седам Миграционих сервисних центара – МСЦ (Београд, Ниш, Нови Пазар, Нови Сад, Краљево, Крушевац и Бор), који су формиран при Националној служби за запошљавање, мигрантима и потенцијалним мигрантима пружају се информације о ризицима ирегуларне миграције, правима миграната, процедурама за добијање виза, радних и боравишних дозвола, могућностима за запошљавање и студирање у иностранству, и друго, чиме се доприноси ефикасном ширењу информација о легалним токовима миграција. Током 2022. године услуге у седам МСЦ у НСЗ је користило укупно 1.075 лица, од чега је 736 мушкарца (68,5%) и 339 жена (31,5%). Влада Р. Србије кроз ресорна министарства, организације и установе ефикасно ради на превенцији ирегуларног боравка у Р. Србији.” У току 2022. године, из надлежности МУП и Министарства правде предузете су следеће мере (KIRS 2022):

- „Није омогућен улаз на територију Р. Србије за укупно 10.761 лица. Од укупног броја страних држава чији је улазак у Р. Србију одбијен у 2022. години, највећи број су држављани Индије. Када се говори о разлогу одбијања уласка у Р. Србију, највећи број странаца је враћен због нејасне сврхе боравка, односно постојања оправдања сумње да се боравак неће користити у намеравану сврху (81,5%).

- Изречена је *мера безбедности протеривања* из земље због кривичног дела за 2.976 лица. Највећи број лица којима је изречена ова мера припада старосној категорији лица од 30 до 40 година. Посматрано према полној структури, мера је изречена за 2.620 мушкараца и 356 жена.

- Изречена је *мера отказа боравка* у Р. Србији за 1.688 лица. У односу на 2021. годину, тај број је повећан. Међу отказним боравцима, највише је држављана Турске (396 лица). Тај тренд је по националној структури остао непромењен у односу на 2021. и 2020. годину.

- Изречена је *заштитна мера удаљења странаца са територије Р. Србије* у 112 случајева. Међу овим лицима највише је миграната чије држављанство није познато (58%), а затим следе мигранти из Авганистана (8%), Турске (5%), Индије (4%) и Пакистана (4%)“ (KIRS 2022).

Што се тиче укупног броја страних држављана који су у 2022. години принудно удаљени са територије Р. Србије, према подацима Министарства унутрашњих послова, било да су удаљени у складу са чланом 81. Закона о странцима или је реч о принудно удаљеним страним држављанима на основу примене Споразума о реадмисији у земљи из које су претходно ушли на територију Р. Србије, он за наведени период износи 326 лица (MUP, 2022).

У оквиру процеса асистираниог добровољног повратка, Комесаријат за избеглице и миграције је у сарадњи са ИОМ наставио спровођење информативне кампање према лицима која се у Р. Србији налазе у незаконитом боравку услед чега је реализован добровољни повратак за 130 лица. Велики број младих, војно способних мушкараца без деце доминира у мигрантској популацији на Западнобалканској мигрантској рути што може имати негативне последице по безбедносну ситуацију земље у којој се налазе. Потенцијални безбедносни ризици и претње се односе на криминалне и терористичке активности.

ЕТИКА ИРЕГУЛАРНИХ МИГРАЦИЈА

Анализа ирегуларних миграција у претходном делу рада указала је да ова тема привлачи значајну политичку пажњу и да се високо рангира како на националним тако и међународним политичким агендама. Поједини аутори, попут Дувела (Düvell and Jordan 2006) постављају етичко питање – да ли уопште треба истраживати ирегуларну миграцију, док истовремено Ван Дијк (Van Dijk 2013, 93-113) сматра да је квантитативно истраживање ове теме „превише проблематично и потенцијално неетично”, што води само ка „игри са бројевима”. Насупрот томе Сибер (Sieber 1988,

43-49) истиче да избегавање контроверзних тема само зато што су контроверзне представља избегавање одговорности. Ипак, Дувел (Düvell, Triandafyllidou, and Vollmer 2010, 227-239) сугерише да квантитативно истраживање има сврху, јер друштво треба да буде свесно величине своје популације с обзиром да то има импликације како за хитност проблема неправилне миграције, тако и за решења која треба размотрити. Недоследност и неетичност у мигрантској политици ЕУ уочава (Paić 2018, 20-46), који сугерише да између „радикалнога идеализма” етике хоспиталитета (Добродошли у „мој” скромни дом!) и циничног прагматизма политике условног хоспиталитета (Колико вас има? Да ли мислите остати? Ко ће све то платити?) постоји празан простор. У том контексту Слотердијк (Sloterdijk 2017, 181-190) сматра да је потребна наднационална институција (можда реформиране и реално снажне УН) или нова интернационална формација која би се састојала од консензуса свих великих светских држава, а која би радила на успостављању и ширењу зоне заштићене од насиља, глади и болести. У одсуству овакве једне институције, Слотердијк националну државу сматра неопходном али недовољном. Из наведених разлога, Слотердијк се залаже за појачану контролу њемачких и европских граница јер сматра да држава и даље носи неопходне принципе политичке цивилизације. Истовремено Крастев (Krastev 2017, 215-226) сматра да се држава-нација редуковала на фикцију сопственог етноса у оквиру које нема алтернативе. У таквој држави из етноцентричне перспективе долази до повезивања са сличним члановима групе уз истовремено појачавање нетрпељивост према различитима, односно према странцима. У амбијенту све већег заоштравања тензија и конфликта на регионалном и глобалном плану, уз експоненцијални напредак технологије, добијамо друштвени оквир у којем се данашње демократије затварају према унутра, у државне границе (Senković 2018, 69-81), те се у таквим околностима поставља питање решења проблема миграције која нужно изискује потребу за солидарношћу и не представља „тржишну утакмицу”. Свеукупност разматраних фактора је довео до тога да Европу захвати осећај панике због масовних миграција 2015. године, који је због пандемије COVID-19 и потпуног затварања националних граница привремено изгубио на динамици и интензитету. Посматрајући глобалне трендове у мигрантским кретањима у последњих педесет година, јасно је да мигранти из најсиромашнијих држава Азије и Африке „циљају” богате и

развијене европске државе. Поред већ разматраних држава, најпожељније дестинације за мигранте су САД, Канада и Аустралија. Са наведеног аспекта, Каренс (Carens 2017, 56-77) у свом раду разматра различите етичке проблеме везане за имиграцију у богатим демократским државама у Европи и Северној Америци, фокусирајући се на теме попут приступа држављанству, инклузије, привремених радника, избеглица и уједињења породице. Према Каренсу демократске државе мигрантима треба да пруже већину права која имају грађани и резиденти. Даље аутор сугерише да током времена, ирегуларни мигранти стичу морално право на останак и регулацију свог статуса, истичући моралну тежину дуготрајног насељавања и везе и привржености које појединци формирају у земљи домаћина. Такође, Каренс наглашава потребу за заштитом основних људских права ирегуларних миграната, заговарајући мере попут осигуравања да се информације прикупљене ради заштите људских права не користе у сврхе спровођења имиграционих мера, омогућавајући мигрантима да остварују своја права без страха од депортације. Каренс анализира различите критеријуме за пријем миграната код либералнодемократских држава, попут САД, Канаде и Шведске које глобално гледано прихватају највише избеглица. Аутор настоји да идентификује морална ограничења при пријему која су успостављена у пракси разматраних држава притом не предлажући радикалну промену постојећих норми. Према Каренсу, државе генерално имају право да контролишу имиграцију али морални фактори значајно ограничавају њихове одлуке. У пракси, либералнодемократске државе постављају веће рестрикције на имиграцију него што конвенционални поглед сугерише, одражавајући морална ограничења широко прихваћена у овим државама. Резултати до којих је дошао Каренс, истичу сложену интеракцију између суверених права, моралних разматрања и етичких димензија имиграционих политика у либералнодемократским државама.

У другом свом раду, Каренс (Carens 2003, 95-110) разматра мере и услове под којима либералнодемократске државе треба из моралних и етичких разлога да прихвате мигранте. Аутор сматра да либералнодемократске државе делују као да имају моралну обавезу да дозволе *уједињење породице*, чак и када не сматрају да је то у њиховом интересу. Поред ове мере, присутна је и мера пресељења избеглица и миграната тзв. *resettlement*. Ова мера се обично примјењује када се избеглице налазе у првим земљама уласка где

подносе захтев за азил или транзитирају, а немају могућност сигурног повратка у своју земљу порекла. Ове особе могу бити изложене разним ризицима, као што су прогон, насиље, рат, претње или кршење људских права. Кроз процес пресељења, избеглице се премештају у треће земље које прихватају њихов пријем и спремне су да им пруже прилику за нови почетак и трајно насељавање. Програм пресељења обично захтева сарадњу између међународних организација, владиних агенција, невладиних организација и земаља које су спремне да приме избеглице. Важно је нагласити да ова процес укључује процену и селекцију избеглица које су исказале потребу за пресељењем и за интеграцијом у нову земљу. Према Женевској конвенцији из 1951. године о статусу избеглица и њеном Протоколу из 1967. године, које су потписале све државе Европе и Северне Америке, особе које стигну у државу и тврде да су избеглице морају добити правично саслушање како би се утврдило да ли су заиста избеглице и, ако јесу, морају им се дозволити боравак односно *азил*. Оно што је значајно код захтева за азил јесте да ограничава уобичајено право државе да контролише улазак и трајање боравка странаца. Поред мера за пријем избеглица и миграната, Каренс у мигрантској политици либералнодемократских држава идентификује и *критеријуме искључења* односно разлоге због којих се не одобрава и одбија улазак одређеним особама у земљу. Каренс истиче да чак и када се призна право држава на контролу имиграције, то не значи да моралност нема улогу у процесу пријема. Либералнодемократске државе често постављају моралне границе за одлуке о пријему које надилазе искључиво сопствене интересе или интересе већине. У контексту критеријума искључења, аутор наглашава да државе имају право одбијања уласка особа које сматрају претњом националној безбедности. Особе које имају криминалну прошлост, терористичке везе или недостатак потребних виза или документације за улазак свакако представљају потенцијалну опасност по безбедност државе и њених грађана. Поред безбедносних критеријума, критеријум искључења могу бити и економски разлози. Тако на пример, државе могу да одбију улазак особама које нису способне за самосталан живот или које би биле зависне од социјалне помоћи. Ипак и овде треба направити разлику и напоменути да постоје различити критеријуми искључења који се примењују на различите категорије људи. На пример, избеглице које траже политички азил обично су заштићене од искључења на

основу напред наведених критеријума који се примењују на друге врсте избеглица и миграната. У сваком случају, критеријуми искључења се базирају на законима, политикама и праксама сваке државе појединачно и немају универзални карактер.

МОРАЛНЕ ДУЖНОСТИ И ОБАВЕЗЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

У правној и политичкој дебати о међународном закону о избеглицама морална разматрања имају велику и важну улогу. Постоје различите опште етичне нормативне теорије, међу којима су свакако најзначајније оне утилитаристичке и деонтолошке, нарочито када говоримо о примени моралног критеријума у специфичној сфери политике; будући да се ради о области примењене етике, од прворазредног је значаја разумевати не само морални принцип већ и контекст његове примене (Stanar 2021a, 83-100). Ови различити приступи доводе до различитих резултата када су у питању обавезе које имају државе према избеглицама. Прво, важно је препознати да држава има моралну обавезу да штити основна људска права миграната. Сваки појединац има право на живот, слободу и сигурност, независно од њиховог правног статуса или порекла. Држава, као чувар и гарант тих права, треба да обезбеди заштиту и пружи подршку мигрантима који се налазе у нерегуларном статусу. То подразумева пружање основних социјалних услуга, здравствене заштите и правног савета, као и заштиту од злостављања и експлоатације. Када говоримо о овом аспекту, потребно је истаћи пример Р. Србије у време пандемије COVID-19 када је све мигранте на територији земље интегрисала у јединствену вакциналну стратегију обезбедивши им на тај начин једнаку здравствену заштиту као и својим грађанима и то у тренутку недовољних залиха вакцина (Dokmanović and Svetićanin 2022, 209-240). Друго, моралне обавезе државе укључују стварање услова за интеграцију миграната у домаћу заједницу. Интеграција подразумева пружање приступа образовању, запошљавању и становању, као и промовисање међукултуралног дијалога и толеранције. Држава треба активно да ради на смањењу предрасуда и дискриминације према мигрантима, како би се створило инклузивно друштво које поштује различите културе и идентитете. Према Канту, држава има моралну дужност да прихвати странце и пружи им гостопримство на основу моралних

принципа, као што је поштовање основних људских права. Кант наглашава да моралност поступања произлази из поштовања према аутономији и достојанству сваког појединца (Kant, 1974). Ипак, ваља упозорити и на чињеницу да су се Кантове идеје повремено тумачиле без уважавања оригиналне идеје и интенције великог филозофа (Stanar 2021b, 94-99).

Шири контекст ове теорије представља теорија апсолутног хоспиталитета Жака Деридеа (*Jacques Derride*). Деридеа заговара идеју апсолутног гостопримства према странцима, без икаквих услова или ограничења. Његова теорија има снажан хуманитарни приступ и наглашава важност пружања неограничене помоћи и подршке избеглицама. Деридинова теорија апсолутног хоспиталитета се може сматрати као проширење или радикализација моралне обавезе према странцима. Према Дериди (Derrida 2005, 6-9), савремена држава игнорише очигледну повезаност економских и политичких узрока миграција те уточиште настоји да омогући само онима за које процењује да јој неће бити материјално оптерећење. Полицијска контрола Шенгена је за Дериду посебно проблематична тачка европске политике азила јер се повећањем миграција у ЕУ повећава надлежност полиције тако да уместо надгледања миграција и спровођења закона, полиција добија овлашћења припреме предлога и утицаја на креирање закона који се баве овом тематиком. Како тумачи Гидеон Бакер (Baker 2010, 87-103), Деридин апсолутни хоспиталитет тражи да са добродошлицом отворимо врата било којем странцу па тако и оном непозваном, неочекиваном, ономе којег не можемо идентификовати односно апсолутном странцу. Овакав безусловни закон хоспиталитета није ништа друго него потпуно и безусловно отварање кућних врата свима, што пре или касније оставља могућност да нестане и хоспиталитета и саме куће. Кантова теорија нагласак даје на моралне дужности и принципијелност поступања, док Деридина теорија има снажан хуманитарни приступ који се фокусира на неограничену помоћ и подршку странцима. Обе теорије могу допринети ширем разумевању моралних обавеза државе код пријема миграната, узимајући у обзир и ограничења која су везана за националну безбедност, економски систем и демографску слику.

ЗАКЉУЧАК

У овом раду анализирани су глобални и регионални миграциони трендови као и етички нормативни аспекти савремених ирегуларних миграција у Републици Србији. Етички аспекти ирегуларних миграција анализирани су кроз категорије обавезног и дискреционог пријема миграната. Утврђено је да државе имају моралну обавезу да омогуће спајање породица миграната и да обезбеде правичан процес разматрања захтева за азил. Када је реч о дискреционом пријему, дозвољени су критеријуми искључења попут претње националној безбедности и криминалне прошлости, као и критеријуми селекције попут постојања породичних веза, економског потенцијала и културне повезаности. Етика миграција захтева комплексно балансирање између суверених права држава, моралних принципа и практичних ограничења. Ово се одражава у стварној политици демократских држава попут Србије, које настоје да постижу равнотежу између хуманитарних обавеза и реалних безбедносних и економских ограничења. Констатовано је да у Р. Србији постоји национални законодавни оквир у вези са миграцијама, такође, у раду су статистички обрађене и презентоване актуелне праксе МУП Р. Србије које се тичу критеријума искључења. Потреба да се проблему ирегуларних миграција приступи организовано и координисано уз уважавање безбедносних потреба и развојних интереса Р. Србије и њених грађана, с једне стране и потребе поштовања универзалних људских права и слобода, у контексту миграција, с друге стране условила је доношење Стратегије супротстављања ирегуларним миграцијама. На основу теоријског разматрања, може се закључити да моралне обавезе држава код пријема миграната захтевају балансирање између Кантове теорије хоспиталитета, Деридиног апсолутног хоспиталитета и ограничења у вези са националном безбедношћу, економским системом и демографском сликом. Држава има моралну обавезу да пружи заштиту, подршку и гостопримство мигрантима, али истовремено мора бринути о својим националним интересима и сигурности својих грађана. Са аспекта Р. Србије је важно да постоје одговарајуће политике и процедуре које осигуравају правичан и хуман пријем миграната, узимајући у обзир реалне изазове с којима се суочавају. Само кроз уравнотежен приступ и поштовање моралних принципа може се постићи правично решење за све стране. Овај рад

доприноси бољем разумевању етичких и нормативних аспеката савремених ирегуларних миграција у Републици Србији. Свеобухватна анализа ових питања може помоћи доносиоцима одлука и стручној јавности да унапреде политике и праксе у овој области, у складу са моралним начелима и реалним ограничењима. Даља академска истраживања и интердисциплинарна сарадња биће кључни за проналажење ефикасних и хуманих решења за изазове савремених ирегуларних миграција.

РЕФЕРЕНЦЕ

- Andreas, Peter, and Timothy Snyder, eds. 2000. *The wall around the West: State borders and immigration controls in North America and Europe*. Rowman & Littlefield.
- Baker, Gideon. 2010. "The 'double law' of hospitality: Rethinking cosmopolitan ethics in humanitarian intervention". *International Relations*, 24 (1), <https://doi.org/10.1177/0047117809348689>.
- Bobić, Mirjana, and Danica Šantić. 2020. "Forced migrations and externalization of European Union border control: Serbia on the Balkan migration route". *International Migration*, 58 (3): 220-234.
- Carens, Joseph H. 2003. "Who should get in? The ethics of immigration admissions". *Ethics & International Affairs*, 17 (1): 95-110.
- Carens, Joseph H. 2017. "An overview of the ethics of immigration". In: *New Challenges in Immigration Theory*, ed. by Crispino Akakpo and Patti Lenard, Routledge: Taylor and Francis Group.
- De Bruycker, Philippe. 2022. "The New Pact on Migration and Asylum: What it is not and what it could have been". In: *Reforming the Common European Asylum System*. Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG.
- Derrida, Jacques. 2005. "The principle of hospitality". *Parallax*, 11 (1): 6-9.
- Dokmanović, Mirjana and Neven Cvetičanin. 2022. "The COVID-19 vaccines as extension of foreign policies by other means". *Journal of Regional Security*, 17 (2): 209-240.
- Düvell, F., and B. Jordan. 2006. "Documented and Undocumented Immigrant Workers in the UK: Changing Environments and Shifting Strategies". In: *Illegal Immigration in Europe*, ed. by Franck Düvell, Palgrave Macmillan, London. https://doi.org/10.1057/9780230555020_4

- Düvell, Franck, Anna Triandafyllidou, and Bastian Vollmer. 2010. "Ethical issues in irregular migration research in Europe". *Population, Space and Place*, 16 (3): 227-239.
- European Commission. n. d. "Definitions". *Migration and Home Affairs*. Poslednji pristup 20. maj 2024. godine. https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-migration-network-emn/emn-asylum-and-migration-glossary/glossary/irregular-migration_en.
- European Parliament resolution on the situation of fundamental rights in the European Union 2004-2008, 2009, Paragraph 159.
- Frontex. 2023. *Annual Brief*. Poslednji pristup 20. maj 2024. godine. https://www.frontex.europa.eu/assets/Publications/General/Annual_Brief_2023.pdf
- Gomez, Julian. 2024. "Life along the closed land border between Finland and Russia". *Euronews*. Poslednji pristup 20. maj 2024. godine. <https://www.euronews.com/2024/02/12/life-along-the-closed-land-border-between-finland-and-russia>.
- Hanson, Gordon H. 2007. *The Economic Logic of Illegal Immigration*. New York: Council on Foreign Relations.
- International Organization for Migration [IOM]. 2010. "The future of migration: Building capacities for change". *World Migrations Report 2010*. Geneva: IOM.
- International Organization for Migration [IOM]. 2019. *A Brief and Somewhat Sceptical Perspective on the International Organization for Migration*, Discussion Paper.
- International Organization for Migration [IOM]. 2022. *World migration report*. Geneva: IOM.
- International Organization for Migration [IOM]. 2023. "Flow monitoring surveys with migrant travelling through Serbia, 20 june - 31 august 2023". Poslednji pristup 20. maj 2024. godine. <https://dtm.iom.int/reports/serbia-flow-monitoring-surveys-migrants-travelling-through-serbia-june-august-2023>
- International Organization for Migration [IOM]. 2024. "DTM Mixed Migration Flows to Europe by Sea and Land". Poslednji pristup 20. maj 2024. godine. <https://dtm.iom.int/content/europe-migration-arrivals-dashboard>.
- International Organization for Migration [IOM]. 2024. "DTM Serbia — Situacioni izveštaj o mobilnosti migranata (Mart 2024)." Serbia: IOM.

- Jandl, Michael. 2004. "The estimation of illegal migration in Europe". *Studi Emigrazione*, 141-156.
- Kant, Imanuel. 1974. *O tobožnjem pravu da se laže iz ljubavi prema ljudima*. Beograd: Um i sloboda, Mladost.
- Komesarijat za izbeglice i migracije R. Srbije [KIRS]. 2015. Poslednji pristup 20. maj 2024. godine. https://kirs.gov.rs/media/uploads/Migracije/Publikacije/Eng/Migration_profile_of_the_Republic_of_Serbia_for_2015.pdf.
- Komesarijat za izbeglice i migracije R. Srbije [KIRS]. 2022. Migracioni profil Republike Srbije za 2022. godinu Poslednji pristup 20. maj 2024. godine. <https://kirs.gov.rs/media/uploads>
- Krastev, Ivan Y. 2017. "Povratak većinskih sustava". *Evropski glasnik-Le Messenger européen*, 22: 215-226.
- Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije [MUP]. 2022. Poslednji pristup 20. maj 2024. godine. <http://mup.gov.rs/>
- Paić, Žarko. 2018. "Gradovi izbjeglica: Od etike gostoljubivosti do politika prijateljstva (Lévinas–Derrida)". *Zeničke sveske-Časopis za društvenu fenomenologiju i kulturnu dijalogiku*, 27: 20-46.
- Passel, Jeffrey S. and D'Vera Cohn. 2008. *Trends in Unauthorized Immigration: Undocumented Inflow Now Trails Legal Inflow* (Vol. 2). Washington, DC: Pew Hispanic Center.
- Portes, Alejandro. 1978. "Toward a structural analysis of illegal (undocumented) immigration". *International migration review*, 12 (4): 469-484.
- Rescue Org. 2023. "What is the EU Pact on Migration and Asylum?". Poslednji pristup 20. maj 2024. godine. https://www.rescue.org/eu/article/what-eu-pact-migration-and-asylum?gad_source=1&gclid=Cj0KCQjwmMayBhDuARIsAM9HM8cASCEpgXDatMmHWY6T NrsiITHAK68JCOc9cjp_JBWYmHnJxc0E-uUaArAeEALw_wcB.
- Senković, Željko. 2018. Migracije, pitanje hospitaliteta i politika prijateljstva. In: *Sudbina otvorenih granica: zbornik radova sa znanstvenog skupa Globalizacija i regionalni identitet 2018..* Osijek: Filozofski fakultet u Osijeku, Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Poljoprivredni fakultet u Novom Sadu, Filozofski fakultet Univerziteta Crne Gore, 69-81.
- Sieber, Joan E., and Barbara Stanley. 1988. "Ethical and professional dimensions of socially sensitive research". *American Psychologist*, 43 (1), 49–55. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.43.1.49>

- Sloterdijk, Peter. 2017. „Primitivni refleksi.” *Evropski glasnik-Le Messenger européen*, 22: 181-190.
- Službeni glasnik RS br. 25/2009, Strategija reintegracije povratnika po osnovu Sporazuma o readmisiji.
- Službeni glasnik RS br. 15/2009, Strategija za borbu protiv iregularnih migracija u R. Srbiji za period od 2009-2014. godine.
- Službeni glasnik RS br. 11/2006, Strategija integrisanog upravljanja granicom u R. Srbiji.
- Službeni glasnik RS br. 111/2006, Strategija za borbu protiv trgovine ljudima u R. Srbiji.
- Službeni glasnik RS br. 107/2012, Zakon o upravljanju granicama.
- Službeni glasnik RS br. 105/2018, Strategija suprotstavljanja iregularnim migracijama u R. Srbiji za period 2018-2020. godine.
- Službeni glasnik RS, br. 36/2022, Odluka o pružanju privremene zaštite u R. Srbiji licima koja dolaze iz Ukrajine.
- Stanar, Dragan. 2021a. *Etika međunarodne politike*. Beograd: Dobrotoljublje.
- Stanar, Dragan. 2021b. „Teorija pravednog mira: implikacije i opasnosti normativne teorije pravednog mira“ . *Politička revija*, Vol. 68 (2): 87-103.
- Stojić Mitrović, Marta. 2012. *Eksternalizacija granica Evropske Unije i pojava improvizovanih migrantskih naselja u Srbiji*. Zbornik Matice srpske za društvene nauke.
- Triandafyllidou, Ana, Laura Bartolini, and Caterina Francesca Guidi. 2019. *Exploring the links between enhancing regular pathways and discouraging irregular migration: a discussion paper to inform future policy deliberations*. IOM Publications.
- Umek, Dragan, Claudio Minca, and Danica Šantić. 2019. “The Refugee Camp as Geopolitics: The Case of Preševo (Serbia)”. In: *Mediterranean mobilities: Europe’s changing relationships*, ed. by Maria Paradiso. Springer.
- United Nations [UN]. 2012. *International migration and development*. Poslednji pristup 20. maj 2024. godine. https://www.gfmd.org/sites/g/files/tmzbd11801/files/documents/67th-UNGA_Report-of-UN-Sec-Gen.pdf.
- United Nations [UN]. 2014. *Resolution adopted by the General Assembly on 3 October 2013*. Poslednji pristup 20. maj 2024. godine. https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_68_4.pdf.

- United Nations [UN]. 2021. *UN DESA Annual Highlights Report 2021-2022*.
- Van Dijk, Teun A. 1995. "Discourse, power and access." In: *Texts and practices: Readings in Critical Discourse Analysis*, ed. by Carmen Rosa Caldas-Coulthard and Malcolm Coulthard, 93-113.
- Vlada Republike Srbije. 2018. *Strategija suprotstavljanja iregularnim migracijama u Republici Srbiji za period od 2018. do 2020. godine*. Poslednji pristup 20. maj 2024. godine. <https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2018/105/1/reg>.

Zoran Petrović*

*Faculty for International Politics and Security,
University UNION – Nikola Tesla*

CONTEMPORARY IRREGULAR MIGRATIONS IN THE REPUBLIC OF SERBIA: ETHICAL NORMATIVE ASPECTS

Resume

This paper examines global and regional trends in contemporary irregular migration, which reflect complex economic, political, social, and security factors, which, as such, reflect on the Republic of Serbia. Analyzing the ethical norms of migration, the author starts from the theoretical framework of Kant's principle of general hospitality, which dictates openness to foreigners, emphasizing that in practice this principle has limitations due to real security and economic reasons. Through the ethical aspects of irregular migration, the author analyzes two categories of mandatory admission - family reunification and asylum seekers. It is shown that states have a moral obligation to enable family reunification, as well as to ensure a fair process for considering asylum applications. When it comes to discretionary admission, the author identifies permitted exclusion criteria (threat to national security, criminal history) and selection criteria (family ties, economic potential, cultural affiliation). Serbia has established a national legislative framework and is implementing best practices, continuing the trend of improving migration management policy. The paper presents current statistical indicators analyzing the current situation on the Western Balkan migration route. Migration ethics requires a complex balancing act between the sovereign rights of states, moral principles, and practical limitations, which is also reflected in the actual policies of liberal-democratic states. Through the analysis of these aspects, the paper provides insights into the ethical and normative aspects of contemporary irregular migration

* E-mail address: zoranpetrovic197950@gmail.com.

in the Republic of Serbia and lays the groundwork for further research and understanding of this phenomenon.

Keywords: irregular migrations, Republic of Serbia, ethical and normative aspects, migration flows

* Овај рад је примљен 3. јуна 2024. године, а прихваћен на састанку редакције 8. јула 2024. године.